ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

της 22ας Μαΐου 2012

σχετικά με το πλαίσιο ανακεφαλαιοποίησης και εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα

(CON/2012/39)

Εισαγωγή και νομική βάση

Στις 11 Απριλίου 2012 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έλαβε αίτημα του ελληνικού υπουργείου Οικονομικών για τη διατύπωση γνώμης αναφορικά με σχέδιο διατάξεων για τη ρύθμιση κατεπειγόντων θεμάτων κεφαλαιακής ενίσχυσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, ενώ στις 19 Απριλίου 2012 έλαβε αναθεωρημένο κείμενο τμήματος των εν λόγω διατάξεων (εφεξής το «αρχικό σχέδιο διατάξεων»). Στις 30 Απριλίου 2012 η ΕΚΤ έλαβε από το ελληνικό υπουργείο οικονομικών συμπληρωματικό αίτημα διαβούλευσης αναφορικά με σχέδιο διατάξεων για την προσωρινή κεφαλαιακή ενίσχυση των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα (εφεξής το «συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων»). Το αρχικό [1] και το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων εκδόθηκαν βάσει της έκτακτης νομοθετικής διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 44 του Συντάγματος της Ελλάδας και τέθηκαν σε ισχύ στις 19 Απριλίου 2012[2] και στις 30 Απριλίου 2012[3], αντίστοιχα.

Η αρμοδιότητα της ΕΚΤ για τη διατύπωση γνώμης βασίζεται στο άρθρο 127 παράγραφος 4 και το άρθρο 282 παράγραφος 5 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και στο άρθρο 2 παράγραφος 1, τρίτη και έκτη περίπτωση της απόφασης 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998, σχετικά με τη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων, καθώς το σχέδιο νόμου αφορά την Τράπεζα της Ελλάδος και κανόνες εφαρμοστέους σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στο βαθμό που αυτοί επηρεάζουν ουσιωδώς τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και αγορών. Η παρούσα γνώμη εκδόθηκε από το διοικητικό συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 17.5 πρώτη πρόταση του εσωτερικού κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

---

1 Με εξαίρεση τις διατάξεις του άρθρου 3, οι οποίες παρουσιάζονται στις παραγράφους 1.1 και 1.4 και στην ενότητα 6 της παρούσας.

2 ΦΕΚ Α 94/19.4.2012.

3 ΦΕΚ Α 103/30.4.2012.

1. Σκοπός του σχεδίου διατάξεων

1.1 Το σχέδιο διατάξεων τροποποιεί το ελληνικό νομικό πλαίσιο που διέπει την κεφαλαιακή ενίσχυση (ανακεφαλαιοποίηση) και την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων[4]. Ειδικότερα, το άρθρο 1 του αρχικού σχεδίου διατάξεων τροποποιεί τον ν. 3864/2010[5] για το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (εφεξής ο «νόμος για το ΤΧΣ»), το δε άρθρο 2 του αρχικού σχεδίου διατάξεων τροποποιεί τον ν. 3601/2007[6] (εφεξής ο «τραπεζικός νόμος») και τον ν. 3556/2007[7]. Ακόμη, το άρθρο 3, το οποίο υποβλήθηκε ως διακριτή δέσμη διατάξεων συνημμένη στο αρχικό σχέδιο διατάξεων, εισάγει φορολογικές και λογιστικές ρυθμίσεις που αφορούν τη συμμετοχή πιστωτικών ιδρυμάτων στην αναδιάταξη του ελληνικού χρέους. Το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων τροποποιεί περαιτέρω το άρθρο 6 του νόμου για το ΤΧΣ.

1.2 *Τροποποιήσεις του νόμου για το ΤΧΣ*

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, το άρθρο 1 του αρχικού σχεδίου διατάξεων εισάγει τις αναγκαίες τροποποιήσεις, προκειμένου: (i) το κεφάλαιο του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) να αυξηθεί κατά 50 δισεκατομμύρια ευρώ, κατ' εφαρμογήν του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα· (ii) να συμπεριληφθεί μεταξύ των περιουσιακών στοιχείων του ΤΧΣ, πλην των μετρητών, και κεφάλαιο υπό μορφή ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) ή άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων που εκδίδει ή εγκρίνει το ΕΤΧΣ, τα οποία θα διατηρούνται σε λογαριασμό στο Σύστημα παρακολούθησης συναλλαγών επί τίτλων με λογιστική μορφή στην Τράπεζα της Ελλάδος, ως προς τον οποίο η τελευταία θα ενεργεί ως θεματοφύλακας· (iii) να παραταθεί το χρονικό διάστημα εντός του οποίου θα πρέπει να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος βάσει του επιχειρησιακού σχεδίου, χωρίς να λαμβάνεται πλέον υπόψη το στοιχείο της κερδοφορίας· (iv) να παρασχεθεί στο ΤΧΣ η δυνατότητα να χορηγεί, κατόπιν απόφασης της Τράπεζας της Ελλάδος, προς πιστωτικά ιδρύματα επιλέξιμα για κεφαλαιακή ενίσχυση βεβαίωση με την οποία θα δεσμεύεται να συμμετάσχει στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου τους, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις[8]· και, στις περιπτώσεις αυτές, να διαθέτει, έως την ολοκλήρωση της αύξησης κεφαλαίου, άμεση πρόσβαση στα οικονομικά στοιχεία του πιστωτικού ιδρύματος, να διενεργεί ειδικούς ελέγχους (due diligence) και να ορίζει εκπροσώπους στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος επιφορτισμένους με ειδικές εξουσίες· (v) να συμπεριληφθούν μεταξύ των μέσων ανακεφαλαιοποίησης, πέραν των ήδη προβλεπόμενων κοινών μετοχών και υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών, και άλλα μετατρέψιμα χρηματοπιστωτικά μέσα· (vi) να διευκολυνθεί η ανακεφαλαιοποίηση μέσω της κατάργησης του περιορισμού ως προς τη δυνατότητα μεταβίβασης των μετοχών του ΤΧΣ σε τρίτους και τη διαπραγμάτευσή τους στην οργανωμένη αγορά· (vii) να

4 Όσον αφορά παλαιότερες τροποποιήσεις του νομικού πλαισίου για την ανακεφαλαιοποίηση και την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα βλ. ιδίως γνώμες της ΕΚΤ CON/2011/72, CON/2012/14 και CON/2012/25. Όλες οι γνώμες της ΕΚΤ δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο της ΕΚΤ (www.ecb.europa.eu).

5 ΦΕΚ Α 119/21.7.2010.

6 ΦΕΚ Α 178/1.8.2007.

7 ΦΕΚ Α 91/30.4.2007

8 Βλ. άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο β) του αρχικού σχεδίου διατάξεων.

διασφαλιστεί η δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων του ΤΧΣ μετά τη δημοσίευση των αντίστοιχων καταστάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, στο μετοχικό κεφάλαιο των οποίων συμμετέχει· και (viii) να παρασχεθεί στο ΤΧΣ η δυνατότητα χορήγησης εγγυήσεων σε πιστωτικά ιδρύματα ως προς τα οποία λαμβάνει χώρα ανακεφαλαιοποίηση, προκειμένου να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων εισάγει τις αναγκαίες τροποποιήσεις, προκειμένου το ΤΧΣ να μπορεί να παρέχει προσωρινή ανακεφαλαιοποίηση σε πιστωτικά ιδρύματα, εξουσιοδοτεί δε τον υπουργό Οικονομικών να καθορίζει περαιτέρω με αποφάσεις του, κατόπιν γνωμοδότησης του ΤΧΣ, θέματα εταιρικής διακυβέρνησης για το χρονικό διάστημα πριν από την ολοκλήρωση της προσωρινής ανακεφαλαιοποίησης.

1.3 *Τροποποιήσεις του τραπεζικού νόμου και του ν. 3556/2007*

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, το άρθρο 2 του αρχικού σχεδίου διατάξεων εισάγει τις αναγκαίες τροποποιήσεις, προκειμένου: i) να διευκολύνει την άμεση εκτέλεση των εντολών μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων που εκδίδει η Τράπεζα της Ελλάδος ως μέτρο εξυγίανσης βάσει του άρθρου 63Δ παράγραφος 2 του τραπεζικού νόμου, προβλέποντας ότι στην περίπτωση που προκύπτει συγκέντρωση επιχειρήσεων από την εντολή μεταβίβασης η σχετική διαδικασία δεν θα αναστέλλεται, αλλά θα διεξάγεται κανονικά, εκτός εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού, στην οποία πρέπει να γνωστοποιείται η συγκέντρωση, αποφασίζει διαφορετικά. Η προθεσμία εντός της οποίας λαμβάνεται η εν λόγω απόφαση συντέμνεται, προς αποφυγή αβεβαιότητας και διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας· ii) ο υπουργός Οικονομικών να δύναται να παρατείνει το χρονικό διάστημα εντός του οποίου οι εκδότες τίτλων που είναι εισηγμένοι σε οργανωμένες αγορές υποχρεούνται να δημοσιεύουν τις σχετικές ετήσιες οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με το εκάστοτε ισχύον νομικό πλαίσιο.

1.4 *Σχέδιο διατάξεων επί φορολογικών και λογιστικών ζητημάτων*

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, με το άρθρο 3 του αρχικού σχεδίου διατάξεων, το οποίο αναφέρεται στην ως άνω παράγραφο 1.1, επιδιώκεται κυρίως η αντιμετώπιση του προβλήματος της επάρκειας των εποπτικών κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν στην αναδιάταξη του ελληνικού χρέους, ενόψει και του νομικού πλαισίου της Ένωσης για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, το οποίο θα ενσωματώνει τους κανόνες της Βασιλείας ΙΙΙ. Ειδικότερα, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, το φορολογικό όφελος που θα προκύψει για τα πιστωτικά ιδρύματα που συμμετέχουν στην αναδιάταξη του ελληνικού χρέους από την απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς που απορρέει από τη συμμετοχή αυτή, όπως ορίζεται στο άρθρο 3, δεν θα εξαρτάται από την μελλοντική κερδοφορία τους και, ως εκ τούτου, δεν θα αφαιρείται από τα βασικά εποπτικά κεφάλαιά τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα περιοριστεί σημαντικά η ανάγκη πρόσθετων κεφαλαιακών εκροών από τους μετόχους και εν τέλει από το Δημόσιο προς τα πιστωτικά ιδρύματα και, επομένως, θα αποφευχθεί περαιτέρω επιβάρυνση του δημοσίου χρέους.

2. Γενικές παρατηρήσεις

Όπως αναφέρεται και στην εισαγωγή, η ΕΚΤ έλαβε τα κείμενα του αρχικού σχεδίου διατάξεων στις 11 και 19 Απριλίου, το δε συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων στις 30 Απριλίου. Τόσο το αρχικό όσο και το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων εκδόθηκαν βάσει της έκτακτης νομοθετικής διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 44 του ελληνικού Συντάγματος[9] και τέθηκαν σε ισχύ στις 19 Απριλίου 2012 και στις 30 Απριλίου 2012, αντίστοιχα. Η ΕΚΤ υπογραμμίζει ότι η γνώμη της θα πρέπει να ζητείται εγκαίρως πριν από την έναρξη ισχύος των σχετικών πράξεων. Γενικότερα, θα πρέπει να υπάρχουν εσωτερικές διοικητικές διαδικασίας που να διασφαλίζουν την έγκαιρη διαβούλευση με την ΕΚΤ, η γνώμη της οποίας θα πρέπει να ζητείται σε εύθετο χρόνο σε περίπτωση τροποποιήσεων στη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας.

3. Διαδικασία ενεργοποίησης του ΤΧΣ και προσωρινή ανακεφαλαιοποίηση

3.1 Το άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο α) του αρχικού σχεδίου διατάξεων τροποποιεί το άρθρο 6 παράγραφος 2 στοιχείο α) του νόμου για το ΤΧΣ, ορίζοντας ότι το επιχειρησιακό σχέδιο που απαιτείται να συνοδεύει το αίτημα ενός πιστωτικού ιδρύματος για κεφαλαιακή ενίσχυση θα πρέπει να καθορίζει τους τρόπους με τους οποίους το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα θα διασφαλίζει βιωσιμότητα εντός των ακόλουθων «τριών έως πέντε ετών». Η ΕΚΤ αντιλαμβάνεται ότι η παράταση από τρία έτη σε πέντε έτη κατ' ανώτατο όριο στόχο έχει να διευκολύνει μια πιο μακροπρόθεσμη στρατηγική όσον αφορά το επιχειρησιακό σχέδιο, είναι δε ευπρόσδεκτη. Η ΕΚΤ αντιλαμβάνεται επίσης ότι αυτή η παράταση δεν επηρεάζει την μέγιστη διάρκεια τεσσάρων ετών που προβλέπεται όσον αφορά την επένδυση του ΤΧΣ σε ορισμένο πιστωτικό ίδρυμα, στο οποίο έχει πλήρη δικαιώματα ψήφου[10].

3.2 Σύμφωνα με το νέο άρθρο 6 παράγραφος 8 του νόμου για το ΤΧΣ, που εισάγεται με το άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο β) του αρχικού σχεδίου διατάξεων, το ΤΧΣ, μετά από απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος, χορηγεί σε πιστωτικό ίδρυμα το οποίο έχει κριθεί βιώσιμο από την τελευταία και το οποίο έχει υποβάλει αίτημα κεφαλαιακής ενίσχυσης σύμφωνα το άρθρο 6 παράγραφος 2 του νόμου για το ΤΧΣ, βεβαίωση με την οποία δεσμεύεται ότι θα συμμετάσχει στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του ίδιου νόμου, για το ποσό που προσδιορίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος,

9 Το εν λόγω άρθρο προβλέπει την έκδοση συγκεκριμένης πράξης από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, κατόπιν πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Εντός σαράντα ημερών από την έκδοσή της η πράξη κατατίθεται στη Βουλή προκειμένου να κυρωθεί εντός προθεσμίας τριών μηνών. Τίθεται σε ισχύ με τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

10 Βλ. άρθρο 8, σε συνδυασμό με το άρθρο 7α του νόμου για το ΤΧΣ.

χωρίς την τήρηση της διαδικασίας της παραγράφου 3 του ως άνω άρθρου 6[11]. Η ανωτέρω δέσμευση δεν θα ισχύει σε περίπτωση που για οποιονδήποτε λόγο ανακληθεί η άδεια του πιστωτικού ιδρύματος ή έχει αρχίσει διαδικασία για την ανάκληση της άδειάς του πριν από την έναρξη της διαδικασίας αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου.

3.3 Εξάλλου, σύμφωνα με το νέο άρθρο 6 παράγραφος 9 του νόμου για το ΤΧΣ, που εισάγεται με το άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο β) του αρχικού σχεδίου διατάξεων, εάν το ΤΧΣ χορηγήσει την ως άνω βεβαίωση, το ίδιο, μέχρι την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου του πιστωτικού ιδρύματος: α) θα ορίζει έως δύο εκπροσώπους του στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος, που θα έχουν όλες τις εξουσίες που ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 10 του νόμου για το ΤΧΣ[12] και θα εισηγούνται στο Διοικητικό Συμβούλιο τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση των συμφερόντων του ΤΧΣ και θα επιβλέπουν τη λήψη τους· και β) μπορεί να ζητά από το πιστωτικό ίδρυμα κάθε στοιχείο και πληροφορία που θεωρεί απαραίτητα για την εκπλήρωση του σκοπού του, να διενεργεί ειδικούς ελέγχους (due diligence) και γενικά να ασκεί τα δικαιώματά του, κατ' εφαρμογή του άρθρου 11 του νόμου για το ΤΧΣ. Το άρθρο 6 παράγραφος 9 του νόμου για το ΤΧΣ συμπληρώνεται περαιτέρω από το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων, το οποίο ορίζει ότι το ΤΧΣ θα έχει τα ίδια δικαιώματα εάν προκαταβάλει την εισφορά που προβλέπεται στην κάτωθι παράγραφο 3.4 στο πλαίσιο της προσωρινής ανακεφαλαιοποίησης.

3.4 Τέλος, σύμφωνα με το νέο άρθρο 6 παράγραφος 10 του νόμου για το ΤΧΣ, που εισάγεται με το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων, το ΤΧΣ, ενόψει της συμμετοχής του σε μελλοντική αύξηση μετοχικού κεφαλαίου πιστωτικού ιδρύματος που έχει κριθεί βιώσιμο από την Τράπεζα της Ελλάδος, θα προκαταβάλλει την εισφορά του στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ή μέρος της εισφοράς αυτής και μέχρι του ποσού που προσδιορίζεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ύστερα από απόφαση της τελευταίας, εφόσον: i) το πιστωτικό ίδρυμα έχει υποβάλει αίτημα κεφαλαιακής ενίσχυσης συνοδευόμενο από επιχειρησιακό σχέδιο και λεπτομερές χρονοδιάγραμμα· ii) το αίτημα έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος και έχει γνωστοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το δε επιχειρησιακό σχέδιο έχει αξιολογηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος ως βιώσιμο και αξιόπιστο·

---

11 Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο β) του σχεδίου διατάξεων, το ΤΧΣ χορηγεί τη βεβαίωση εφόσον: α) το επιχειρησιακό σχέδιο του πιστωτικού ιδρύματος έχει αξιολογηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος ως βιώσιμο και αξιόπιστο· β) το ως άνω αίτημα, το οποίο έχει γνωστοποιηθεί και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος· και γ) η Τράπεζα της Ελλάδος κρίνει τη χορήγηση της βεβαίωσης αναγκαία, αφενός, προκειμένου το πιστωτικό ίδρυμα να συνεχίσει απρόσκοπτα τη λειτουργία του (going concern) και να πληροί τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με τις αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος και, αφετέρου, προκειμένου να διατηρηθεί η σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

12 Συγκεκριμένα ο εκπρόσωπος θα έχει: α) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων· β) το δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματος σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τους γενικούς διευθυντές και τους αναπληρωτές τους, ή, εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος· γ) το δικαίωμα να ζητεί την αναβολή επί τρεις (3) εργάσιμες ημέρες της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματος, προκειμένου να λάβει οδηγίες από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΤΧΣ, το οποίο διαβουλεύεται για το σκοπό αυτόν με την Τράπεζα της Ελλάδος. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί έως το πέρας της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου του πιστωτικού ιδρύματος· δ) το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση του Διοικητικού Συμβουλίου· ε) το δικαίωμα να εγκρίνει τον Οικονομικό Διευθυντή. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Γενικό Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη του την επιχειρηματική αυτονομία του πιστωτικού ιδρύματος.

iii) η Τράπεζα της Ελλάδος κρίνει ότι η προκαταβολή της εισφοράς είναι αναγκαία, προκειμένου, αφενός, το πιστωτικό ίδρυμα να πληροί τις συναφείς απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας και να διατηρεί πρόσβαση στις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος και, αφετέρου, να διασφαλίζεται η σταθερότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος· και (iv) το πιστωτικό ίδρυμα έχει συνάψει με το ΤΧΣ και το ΕΤΧΣ σύμβαση προεγγραφής στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου. Η προκαταβαλλόμενη εισφορά θα κατατίθεται σε λογαριασμό του πιστωτικού ιδρύματος που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος αποκλειστικά για το σκοπό συμμετοχής του ΤΧΣ στην ως άνω αύξηση και θα αποδεσμεύεται με την πιστοποίηση της καταβολής του κεφαλαίου σύμφωνα με τις διατάξεις του ελληνικού δικαίου των εταιρειών[13]. Έως την αποδέσμευση της ως άνω εισφοράς για την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου του πιστωτικού ιδρύματος, η εισφορά δύναται να χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά για τη διασφάλιση ρευστότητας μέσω συναλλαγών πώλησης και επαναγοράς με αντισυμβαλλόμενους της αγοράς ή και μέσω της ΕΚΤ ή της Τράπεζας της Ελλάδος, στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος. Αν η συμμετοχή του ΤΧΣ στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου του πιστωτικού ιδρύματος είναι μικρότερη του ποσού που προκαταβλήθηκε, καθώς και στην περίπτωση που η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δεν πραγματοποιηθεί, το ΤΧΣ θα έχει αξίωση για επιστροφή του υπερβάλλοντος ή ολόκληρου του ποσού κατά περίπτωση, με επιτόκιο που ορίζεται με απόφαση του υπουργού Οικονομικών, μετά από εισήγηση της Τράπεζας της Ελλάδος και του ΤΧΣ. Αν ανακληθεί η άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος πριν από την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου και συσταθεί μεταβατικό πιστωτικό ίδρυμα (ΜΠΙ) κατά τις διατάξεις του άρθρου 63Ε του τραπεζικού νόμου, οι τίτλοι του ΕΤΧΣ, οι οποίοι είχαν δοθεί ως προκαταβαλλόμενη εισφορά του ΤΧΣ, θα αποτελούν περιουσία του ΜΠΙ. Η ως άνω διαδικασία που προβλέπεται στο νέο άρθρο 6 παράγραφος 10 του νόμου για το ΤΧΣ θα εφαρμόζεται ύστερα από απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος που εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ και του ΕΤΧΣ και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως[14].

3.5 Σε ό,τι αφορά το νέο άρθρο 6 παράγραφος 9 του νόμου για το ΤΧΣ, όπως αυτό εισάγεται με το αρχικό σχέδιο διατάξεων και τροποποιείται περαιτέρω με το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων, η ΕΚΤ σημειώνει ότι, όπως έχει ήδη υπογραμμιστεί σε προηγούμενες γνώμες της[15], είναι αναγκαίο να καθορίζονται σαφώς οι αρμοδιότητες του ΤΧΣ, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι αυτό δεν παρεμβάλλεται εκ παραδρομής στην άσκηση των εξουσιών της Τράπεζας της Ελλάδος ως αρχής αρμόδιας σε θέματα εποπτείας και εξυγίανσης και ως εγγυήτριας της σταθερότητας του

13 Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 του κ.ν. 2190/1920, σε κάθε περίπτωση αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου η πιστοποίηση της καταβολής ή μη αυτού από το Διοικητικό Συμβούλιο πρέπει να γίνεται εντός προθεσμίας ενός (1) μηνός από τη λήξη της προθεσμίας καταβολής του ποσού της αύξησης. Πιστοποίηση καταβολής δεν απαιτείται εάν η αύξηση κεφαλαίου δεν γίνεται με νέες εισφορές.

14 Εξάλλου, σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο 6 παράγραφος 10, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του ΤΧΣ θα καθορίζονται: i) οι ειδικότεροι όροι που συνομολογούνται κατά τη σύναψη των συμβάσεων προεγγραφής· ii) οι ειδικότεροι όροι με τους οποίους εξασφαλίζονται τα δικαιώματα του ΕΤΧΣ, που προβλέπονται στην από 15 Μαρτίου 2012 Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, της οποίας το σχέδιο εγκρίθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4046/2012 (ΦΕΚ Α 28/14/2/2012)· και iii) κάθε αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή των διατάξεων του εν λόγω άρθρου 6 παράγραφος 10 του νόμου για το ΤΧΣ.

15 Βλ. γνώμη CON/2012/14, παράγραφος 2.2.

χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τα κείμενα τεκμηρίωσης του δεύτερου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα επισημαίνουν ρητά την ανάγκη, οι αρχές να «ξεκαθαρίσουν τις διαδικασίες και τις υποχρεώσεις για την αποτίμηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού»[16], αναθέτουν δε την αξιολόγηση της βιωσιμότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και των σχεδίων αυτών για την άντληση κεφαλαίων στην Τράπεζα της Ελλάδος[17], ρύθμιση που αποτυπώνεται και στο νέο άρθρο 6 παράγραφος 8 του νόμου για το ΤΧΣ. Η ΕΚΤ σημειώνει ότι η σαφής αυτή κατανομή αρμοδιοτήτων θα μπορούσε να απειληθεί αν επρόκειτο να παρασχεθεί στο ΤΧΣ η δυνατότητα να διενεργεί ειδικούς ελέγχους (due diligence) πριν από την ανακεφαλαιοποίηση ενός πιστωτικού ιδρύματος. Ειδικότερα, η συμμετοχή του ΤΧΣ στη διενέργεια τέτοιων ελέγχων χωρίς καμία διευκρίνιση ως προς τις συνέπειες της έκβασής τους για τη διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε παρεμβολή του ΤΧΣ στην άσκηση της αρμοδιότητας της Τράπεζας της Ελλάδος. Η αβεβαιότητα που θα προέκυπτε και οι πιθανές καθυστερήσεις στη διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης θα υπονόμευαν εν γένει τον σκοπό του νέου άρθρου 6 παράγραφος 8 του νόμου για το ΤΧΣ, ο οποίος είναι να παράσχει στην Τράπεζα της Ελλάδος τη δυνατότητα να ανταποκριθεί άμεσα στις ανάγκες ανακεφαλαιοποίησης ορισμένου πιστωτικού ιδρύματος που η ίδια έχει αξιολογήσει ως βιώσιμο, παρέχοντας αμέσως μια λύση που διασφαλίζει την (προσωρινή) κεφαλαιακή επάρκειά του[18].

3.6 Σε ό,τι αφορά το νέο άρθρο 6 παράγραφος 10 του νόμου για το ΤΧΣ, όπως αυτό εισάγεται με το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων για την προσωρινή ανακεφαλαιοποίηση, η ΕΚΤ υπογραμμίζει ότι για λόγους χρηματοπιστωτικής σταθερότητας είναι πολύ σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η προκαταβολή των τίτλων του ΕΤΧΣ από το ΤΧΣ θα οδηγήσει σε αύξηση του κεφαλαίου του επωφελούμενου πιστωτικού ιδρύματος. Εν προκειμένω η ΕΚΤ θεωρεί ότι ο βασικός σκοπός της προσωρινής ανακεφαλαιοποίησης είναι να διασφαλίσει αύξηση του κεφαλαίου του επωφελούμενου πιστωτικού ιδρύματος ως μέσου απορρόφησης ζημιών (loss-absorbing capital). Πράγματι, ο βαθμός στον οποίο το καθεστώς ανακεφαλαιοποίησης μπορεί να επιτύχει αυτόν τον κεντρικό σκοπό συνδέεται στενά με την μεταχείριση των τίτλων του ΕΤΧΣ σε περίπτωση αφερεγγυότητας του επωφελούμενου πιστωτικού ιδρύματος πριν από την ολοκλήρωση της προσωρινής ανακεφαλαιοποίησης. Για να διαπιστωθεί αν ο σκοπός αυτός έχει επιτευχθεί, οι απόψεις της Τράπεζας της Ελλάδος ως επόπτη των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα θα έχουν καίρια σημασία. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω εκτιμήσεων η ΕΚΤ προσδοκά ότι η προσωρινή ανακεφαλαιοποίηση θα ολοκληρωθεί σύντομα.

3.7 Σε ό,τι αφορά την έκταση των περιορισμών που τίθενται στα επωφελούμενα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τη χρήση των τίτλων του ΕΤΧΣ μόνο σε συναλλαγές πώλησης και επαναγοράς ή και

---

16 Βλ. Δεύτερο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής για την Ελλάδα, Μάρτιος 2012 (http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf), Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (ΜΟΧΠ), ενότητα 18. Το ΜΟΧΠ αποτελεί και το παράρτημα V του ν. 4046/2012 (ΦΕΚ Α 28/14.2.2012).

17 Βλ. ενότητα 17 του ΜΟΧΠ.

18 Τα ανωτέρω ισχύουν και σε σχέση με τη διαδικασία προσωρινής ανακεφαλαιοποίησης που προβλέπεται στο νέο άρθρο 6 παράγραφος 10 του νόμου για το ΤΧΣ, όπως αυτό εισάγεται με το συμπληρωματικό σχέδιο διατάξεων.

ως ενεχύρου κατάλληλου για σκοπούς άντλησης ρευστότητας από το Ευρωσύστημα για το διάστημα πριν από την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης, η ΕΚΤ σημειώνει ότι θα εναπόκειται στο Ευρωσύστημα να καθορίζει τα κριτήρια καταλληλότητας όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία που πρόκειται να χρησιμοποιούνται στις πράξεις του Ευρωσυστήματος.

3.8 Τέλος, σε σχέση με την προϋπόθεση που εισάγει το νέο άρθρο 6 παράγραφος 10 του νόμου για το ΤΧΣ, ότι δηλαδή η εκεί προβλεπόμενη διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης πρόκειται να στηρίζεται σε απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος που θα εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΚΤ και του ΕΤΧΣ, η ΕΚΤ σημειώνει ότι δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη να αναθέτει στην ΕΚΤ εξουσίες λήψης αποφάσεων, όπως αυτή που προβλέπεται στο ως άνω άρθρο 6 παράγραφος 10. Πέραν τούτου, η συμμετοχή της ΕΚΤ στη διαδικασία που οδηγεί στην ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών δεν θα ήταν σύμφωνη με την ανάγκη διασφάλισης του σαφούς ρόλου της Τράπεζας της Ελλάδος ως της αρμόδιας σε θέματα εποπτείας και εξυγίανσης εγχώριας αρχής και ως εγγυήτριας της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, κατά τα αναφερόμενα στην ως άνω παράγραφο 3.5. Η ΕΚΤ, συνεπώς, δεν θεωρεί ότι δεσμεύεται από τη διάταξη αυτή. Σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 6 της Συνθήκης, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφασίζοντας ομοφώνως μέσω κανονισμών, μπορεί να αναθέτει στην ΕΚΤ ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Επιπλέον, το άρθρο 127 παράγραφος 5 της Συνθήκης προβλέπει ότι το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Πάντως, η σύμφωνη γνώμη που απαιτεί το ως άνω άρθρο 6 παράγραφος 10 βαίνει πέραν του πεδίου αρμοδιότητας του ΕΣΚΤ κατά το άρθρο 127 παράγραφος 5.

4. Μέσα κεφαλαιακής ενίσχυσης

Το άρθρο 1 παράγραφος 3 του αρχικού σχεδίου διατάξεων τροποποιεί το άρθρο 7 παράγραφος 1 του νόμου για το ΤΧΣ, προκειμένου η κεφαλαιακή ενίσχυση που παρέχεται δυνάμει του εν λόγω νόμου μέσω της συμμετοχής του ΤΧΣ στην αύξηση του κεφαλαίου των πιστωτικών ιδρυμάτων να πραγματοποιείται με έκδοση κοινών μετοχών ή υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ή άλλων μετατρέψιμων χρηματοπιστωτικών μέσων. Η ΕΚΤ επικροτεί το γεγονός ότι το αρχικό σχέδιο διατάξεων διευρύνει το φάσμα των χρηματοπιστωτικών μέσων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία ανακεφαλαιοποίησης.

5. Χορήγηση εγγυήσεων από το ΤΧΣ

5.1 Το άρθρο 1 παράγραφος 6 του αρχικού σχεδίου διατάξεων τροποποιεί την τελευταία πρόταση του άρθρου 16Γ παράγραφος 6 του νόμου για το ΤΧΣ, προκειμένου το ΤΧΣ να δύναται να χορηγεί σε πιστωτικά ιδρύματα επιλέξιμα για ανακεφαλαιοποίηση δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του εν λόγω νόμου εγγυήσεις, και να παρέχει τα περιουσιακά του στοιχεία ως ασφάλεια για τον

σκοπό της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις εν λόγω εγγυήσεις. Με απόφαση του υπουργού Οικονομικών δύναται να ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της εν λόγω παραγράφου.

5.2 Η ΕΚΤ σημειώνει ότι το προαναφερθέν άρθρο 1 παράγραφος 6 διευρύνει την αποστολή και το πεδίο δράσης του ΤΧΣ, καθόσον καθιστά το ΤΧΣ δυνητικό εγγυητή των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων, ενισχύοντας με τον τρόπο αυτόν την χρηματοπιστωτική τους θέση. Η διάταξη αυτή δεν καθορίζει τις προϋποθέσεις χορήγησης των εν λόγω εγγυήσεων ούτε και τη συλλογιστική που υπαγορεύει τη θέσπισή τους. Ομοίως, η αιτιολογική έκθεση δεν κάνει καμία αναφορά στις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την ενεργοποίηση των εν λόγω εγγυήσεων και στην αξιολόγησή τους, ούτε στις επιπτώσεις και την υποκείμενη αιτιολογία[19]. Επιπλέον, το γεγονός ότι το άρθρο 1 παράγραφος 6 προβλέπει τη δυνατότητα να ρυθμίζεται με υπουργική απόφαση «κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή» δεν παρέχει την απαιτούμενη σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου, δεδομένου ότι η απόφαση αυτή θα αφορά μόνο την εφαρμογή της διατάξεως αυτής και όχι τις προϋποθέσεις για την ενεργοποίηση των εγγυήσεων. Εξάλλου, ο σαφής σκοπός του ΤΧΣ είναι η διατήρηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος μέσω της ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων[20]. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με πειστικό τρόπο μόνο μέσω της παροχής στα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα μιας σταθερής κεφαλαιακής βάσης με πλήρη δυνατότητα απορρόφησης ζημιών, η οποία θα έδινε στην αγορά ένα σαφές μήνυμα ότι ο ελληνικός τραπεζικός τομέας είναι υγιής και βιώσιμος. Η δυνατότητα εγγύησης των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων, αντί της άμεσης ανακεφαλαιοποίησής τους, δεν φαίνεται να είναι διαφανής και πειστική όσον αφορά την επίτευξη του ως άνω σκοπού του ΤΧΣ.

6. Φορολογία εισοδήματος και συναφή ζητήματα

6.1 Το άρθρο 3, το οποίο υποβλήθηκε ως διακριτή δέσμη του αρχικού σχεδίου διατάξεων, ορίζει ότι η χρεωστική διαφορά που βαρύνει τα πιστωτικά ιδρύματα που συμμετέχουν στην ελληνική ανταλλαγή χρέους [21] θα αφαιρείται από το ακαθάριστο εισόδημα σε τριάντα ισόποσες ετήσιες δόσεις, αρχής γενομένης από το έτος κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η ανταλλαγή. Επιπλέον, ορίζει ότι: i) όταν τα ετήσια φορολογικά κέρδη των πιστωτικών αυτών ιδρυμάτων (πριν από την αφαίρεση της ετήσιας χρεωστικής διαφοράς και μετά από συμψηφισμό των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών των προηγούμενων ετών) δεν αρκούν για την απόσβεση της ετήσιας χρεωστικής διαφοράς, ή ii) σε περίπτωση ετήσιων φορολογικών ζημιών, ο μη αποσβεσθείς φόρος εισοδήματος που αντιστοιχεί στο τμήμα της εν λόγω ετήσιας χρεωστικής διαφοράς, στο βαθμό που

19 Ορίζει απλά ότι σκοπός της είναι «να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα».

20 Βλ. άρθρο 2 του νόμου για το ΤΧΣ.

21 Σύμφωνα με το άρθρο 3, η χρεωστική διαφορά ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ, αφενός, της αξίας κτήσης των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου και των εταιρικών ομολόγων με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου που ανταλλάχθηκαν και, αφετέρου, της ονομαστικής αξίας των τίτλων που δόθηκαν σε ανταλλαγή των ομολόγων αυτών, με την προϋπόθεση ότι το νομικό πρόσωπο δεν έχει ήδη συμψηφίσει, ούτε θα συμψηφίσει στο μέλλον τη σχετική ζημία υποτίμησης.

δεν καλύπτεται από τα ετήσια κέρδη, αποτελεί αυτοδικαίως οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση του δικαιούχου πιστωτικού ιδρύματος έναντι του Δημοσίου. Η απαίτηση αυτή γεννάται κατά το χρόνο που ο δικαιούχος υποβάλλει τη φορολογική του δήλωση και συμψηφίζεται με τον φόρο εισοδήματος των επόμενων χρήσεων μέχρι την εξόφλησή του στο ακέραιο. Ταυτόχρονα, το εν λόγω άρθρο 3 προβλέπει ότι η απαίτηση υπόκειται σε προθεσμία παραγραφής τριάντα ετών από την γένεσή της.

6.2 Η ΕΚΤ παρατηρεί ότι η συγκεκριμένη διάταξη, ενώ υποβλήθηκε ως μέρος του αρχικού σχεδίου διατάξεων, οι οποίες εκδόθηκαν στις 19 Απριλίου 2012, δεν έχει εκδοθεί ακόμη από τις ελληνικές αρχές. Όσον αφορά την ουσία και τους σκοπούς της διάταξης, η ΕΚΤ είναι της άποψης ότι υπάρχει ανάγκη περαιτέρω αποσαφήνισης τόσο της ίδιας της διάταξης όσο και των επιμέρους στοιχείων της από τον εθνικό νομοθέτη. Συγκεκριμένα, από τη διατύπωση της διάταξης δεν προκύπτει με σαφήνεια εάν η απαίτηση του πιστωτικού ιδρύματος έναντι του Δημοσίου θα εξαρτάται ή όχι από τη μελλοντική κερδοφορία του. Εν προκειμένω, η αιτιολογική έκθεση ορίζει ότι το φορολογικό όφελος των πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν στην αναδιάταξη του ελληνικού χρέους δεν θα εξαρτάται από τη μελλοντική κερδοφορία τους· παράλληλα, η διάταξη αναφέρεται σε μια οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση του δικαιούχου πιστωτικού ιδρύματος έναντι του Δημοσίου, χωρίς πάντως να καθίσταται σαφές πώς η συγκεκριμένη αναφορά σχετίζεται με τις διατάξεις που ορίζουν ότι η απαίτηση θα συμψηφίζεται με το φόρο εισοδήματος των επόμενων ετών, ότι η χρεωστική διαφορά που βαρύνει τα πιστωτικά ιδρύματα θα αφαιρείται από το ακαθάριστο εισόδημα σε τριάντα ισόποσες ετήσιες δόσεις και, το σημαντικότερο, ότι η απαίτηση θα υπόκειται σε τριακονταετή παραγραφή. Σε σχέση με τα ανωτέρω, η ΕΚΤ επισημαίνει ότι σε περίπτωση που ορισμένο πιστωτικό ίδρυμα δεν παρουσιάζει κερδοφορία για κάποια έτη, το γεγονός ότι η πίστωση φόρου μπορεί να συνεπάγεται χαμηλότερες κεφαλαιακές ανάγκες – προς εκπλήρωση των εποπτικών απαιτήσεων λόγω της συμμετοχής του στην αναδιάταξη του ελληνικού χρέους[22] – ενδέχεται να εγείρει ζήτημα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Προκειμένου να είναι σε θέση να αξιολογήσει ουσιαστικά τη ρύθμιση στο πλαίσιο της διαδικασίας διαβούλευσης, η ΕΚΤ θα χρειαζόταν διευκρινίσεις ως προς τα ανωτέρω.

Η παρούσα γνώμη θα δημοσιευτεί στον δικτυακό τόπο της ΕΚΤ.

Φρανκφούρτη, 22 Μαΐου 2012.

[υπογραφή]

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ

Mario DRAGHI

22 Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην αναδιάταξη του ελληνικού χρέους συμφωνήθηκε από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ. Βλ. δήλωση της Συνόδου Κορυφής για το Ευρώ, Βρυξέλλες, 26 Οκτωβρίου 2011, η οποία είναι διαθέσιμη στο δικτυακό τόπο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (www.consilium.europa.eu).